

УДК 371.315

**ЗМІСТ І ЗАВДАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ
В СИСТЕМІ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Бабакіна О.О., Молчанюк О.В.

У статті розглянуто значення інтерактивного навчання в системі сучасних освітніх технологій, наведено етапи технологічного підходу в освіті, визначено місце інтерактивних технологій в освітньому процесі.

Ключові слова: технологія, інтерактив, інтерактивні технології.

**СОДЕРЖАНИЕ И ЗАДАНИЯ ИНТЕРАКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ
В СИСТЕМЕ СОВРЕМЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ
ТЕХНОЛОГИЙ**

Бабакина О.О., Молчанюк О.В.

В статье рассмотрено значение интерактивного обучения в системе современных образовательных технологий, наведены этапы технологического подхода в образовании, определено место интерактивных технологий в образовательном процессе.

Ключевые слова: технология, интерактив, интерактивные технологии.

**THE MATTER AND TASK OF INTERACTIVE LEARNING
IN THE SYSTEM OF MODERN EDUCATIONAL
TECHNOLOGIES**

Babakina O., Molchanyuk O.

The article deals with the meaning of interactive learning in the system of modern educational technologies; it also lists the stages of technological approach in education and defines the place of interactive technologies in educational process.

Keywords: technology, interactive, interactive technologies.

На сучасному періоді розвитку суспільства необхідний якісно новий рівень освіти, що відповідав би міжнародним стандартам. Новою освітньою філософією визначена головна стратегія педагогічної діяльності: спрямування педагогічного процесу на формування духовного світу особистості, утвердження загальнолюдських цінностей, розкриття потенційних можливостей і здібностей тих, хто навчається.

Розв'язання зазначених актуальних проблем можливе лише на основі широкого впровадження сучасних педагогічних технологій, спрямованих на всебічний розвиток учасників педагогічного процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання зазначеної проблеми та на які спирається автор, виокремлення розв'язання раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття. Термін «технологія» – грецького походження й означає «знання про майстерність». За визначенням ЮНЕСКО, технологія – це «системний метод створення, застосування й визначення всього процесу викладання та засвоєння знань із урахуванням технічних і людських ресурсів у їх взаємодії, що своїм завданням вважає оптимізацію форм освіти» [2, 3, 4].

У вітчизняній практиці технологічний підхід стали здійснювати близько двадцять років тому. Перші спроби зробили Т.А. Ільїна та М.В. Кларін під час аналізу іноземного досвіду. Однак представників традиційної педагогіки лякає сьогодні виробничий термін «технологія». Її розуміють як процес із гарантованим результатом, що, із першого погляду, не просто переносити в педагогічні явища.

Думки про технологізацію освіти висловлював іще Я.А. Коменський 400 років тому. Він визначив таке: уміння правильно визначати мету, обирати засоби досягнення її та формувати правила користування цими засобами. Елементи технологічного підходу можна віднайти і в працях більшості видатних іноземних і вітчизняних педагогів, таких, як А. Дістервег, Й.Г. Песталоцці, Л.М. Толстой, А.С. Макаренко, В.О. Сухомлинський та інших.

Сплеск зацікавленості педагогічними технологіями характерний для шкіл США 30-х років минулого століття, коли з'явилися перші про-

грами аудіовізуального навчання. Там же вперше був ужитий термін «освітня технологія» (як будувати навчання та виховання)

Сучасною педагогічною технологією охоплюється коло теоретичних і практичних питань керування, організації навчального процесу, методів і засобів навчання. Своїм походженням вона зобов'язана реалізації педагогічно-технічних ідей, які висловлювали на рубежі ХХ ст. засновники прагматичної психології та педагогіки (І. Джеймс, Д. Дьюї, С. Холл, Р. Торндайк), представники «індустріальної педагогіки» (Тейлор, Ф.Б. Гільберт). Науково-технічна революція, що торкнулася всіх галузей науки, техніки, суспільного життя, освіти, наповнює педагогіку новим змістом.

Розвиток педагогічної технології у світовому освітньому просторі науковці умовно розділяють на три етапи, кожен із яких характеризується перевагою тієї чи іншої тенденції.

Основною тенденцією *першого етапу* (1920-1960-ті роки) було підвищення якості викладання, що розглядалося як єдиний шлях ефективного навчання.

Другий етап (1960-1970-ті роки) характеризувався перенесенням акценту на процес навчання, що пов'язано з розвитком концепції програмованого навчання, яке вимагало суворого врахування вікових та індивідуальних відмінностей учнів.

Третій етап – сучасний, характеризується розширенням сфери педагогічної технології. Якщо раніше її функції зводилися фактично до обслуговування процесу навчання, то нині педагогічна технологія претендує на провідну роль у плануванні, організації процесу навчання, у розробці оптимальних методів і засобів навчального призначення.

Мета статті – розкрити зміст і завдання інтерактивного навчання в системі сучасних освітніх технологій.

Виклад основного матеріалу. Поняття «педагогічна технологія» останнім часом дедалі більше поширюється в науці й освіті. Його варіанти – «педагогічна технологія», «технологія навчання», «освітні технології», «технології в навчанні», «технології в освіті» – широко живаються у психолого-педагогічній літературі та мають понад 300 формулювань, залежно від того, як автори уявляють структуру і компоненти освітнього процесу» [2, 3, 4]. Аналіз еволюції поняття «педаго-

гічна технологія» дає можливість прогнозувати технологічні тенденції в освіті. Трансформація терміна – від «технології в навчанні» до «технології освіти», а потім до «педагогічної технології» – відповідає зміні його змісту, що охоплює, відповідно, визначені періоди .

Процес навчання – не автоматичне вкладання навчального матеріалу в голову учня. Куди важливіше навчити, ніж просто розповісти. Цей процес потребує напруженої розумової роботи підлітка та його власної активної участі в цьому процесі. Ця мета й переслідується впровадженням інтерактивних технологій.

Інтерактивні технології – це порівняно новий, творчий, цікавий підхід до організації навчальної діяльності учнів.

Слово «**інтерактив**» походить від англійського слова «**interact**». «**Inter**» – це взаємний, «**act**» – діяти. **Інтерактивний** – здатний взаємодіяти або перебувати в режимі бесіди, діалогу з будь-чим (наприклад, комп'ютером) або з будь-ким (людиною). Суть інтерактивного навчання полягає в активному залученні всіх учнів до процесу пізнання.

Отже, **інтерактивні технології** – це організація засвоєння знань і формування певних умінь і навиків через сукупність по-особливому організованих навчально-пізнавальних дій, що полягають в активній взаємодії учнів між собою та побудові міжособистісного спілкування з метою досягнення запланованого результату» [3, 4].

Накопичений уже сьогодні в Україні й за кордоном досвід переконливо заведено, що інтерактивні технології сприяють інтенсифікації й оптимізації навчального процесу, а саме:

- аналізувати навчальну інформацію, творчо підходити до засвоєння навчального матеріалу й тому зробити засвоєння знань більш доступним;
- навчитися формулювати власну думку, правильно її виражати, доводити власну точку зору, аргументувати й дискутувати;
- навчитися слухати іншу людину, поважати альтернативну думку;
- моделювати різні соціальні ситуації, збагачувати власний соціальний досвід залученням в різні життєві ситуації;

- учитись будувати конструктивні взаємини в групі, визначати своє місце в ній, уникати конфліктів, усувати їх, шукати компроміси, прагнути діалогу;

- знаходити спільне розв'язання діалогу;

- удосконалювати навички проектної діяльності, самостійної роботи, виконання творчих робіт.

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної активної взаємодії всіх учасників педагогічного процесу.

Організацією інтерактивного навчання передбачається моделювання життєвих ситуацій, проведення рольових ігор, спільне розв'язання проблем на підставі аналізу; відповідної навчальної ситуації.

Інтерактивна взаємодія виключає домінування одного учасника навчального процесу над іншими, однієї думки – над іншою. Під час такого навчання виникає потреба у спілкуванні, критичному мисленні, прийнятті обґрунтованих рішень.

Американські вчені своїми дослідженнями довели, що інтерактивне навчання сприяє засвоєнню матеріалу, оскільки впливає не лише на свідомість учня, а й на його почуття, волю (дії, практику). Науковці довели, що найменших результатів у навчанні можна досягти за умов пасивного навчання (лекція – 5%, читання – 10%), а найбільших – інтерактивного (дискусійні групи – 50%, практика через дію – 75%, навчання інших чи реалізація знань – 90%).

Слід зазначити, що існує низка проблем щодо впровадження інтерактивних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи. Вони виникають унаслідок авторитарних і репродуктивних орієнтованих методик навчання окремих учителів, які досить скептично налаштовані до змін у власній педагогічній діяльності, а також унаслідок браку інформації й досвіду практичного запровадження різних методів інтерактивного навчання.

Досвідом переконаємо, що вчителі, які впроваджуватимуть інноваційні технології в межах традиційної освітньої системи, потребують великої підтримки колег та адміністрації школи.

Активне впровадження інтерактивних технологій навчання допоможе сучасному вчителеві співпрацювати з усім класом, із кожним учнем а учням – між собою.

Сучасна школа стоїть перед прикритим фактом: за умов традиційних форм і методів навчання школярі, пасивно отримуючи інформацію, не вміють здобувати її самостійно й застосовувати те, що знають.

Натомість соціальним замовленням не тільки України, а й світового співтовариства вимагаються насамперед люди, здатні самостійно самовдосконалюватися. Це віднайшло відображення й у доповіді ЮНЕСКО «Освіта: прихований скарб», де проголошено: «Людина має навчитися:

- пізнавати, тобто оволодівати інструментарієм, необхідним для розуміння того, що відбувається у світі;
- діяти так, щоб робити потрібні зміни в середовищі свого мешкання;
- жити в суспільстві, беручи участь у всіх видах людської діяльності».

Слід звернути увагу на третій пункт, що також є кризовим моментом сучасної шкільної освіти, адже відійшовши від тоталітарного розуміння та культивування колективу та колективізму, школа сьогодні часто заходить на позиції крайнього, деструктивного індивідуалізму, формуючи випускника, не готового до життя, а особливо до плідної спільної роботи в колективі, де йому доведеться жити та працювати.

У новій школі матимуть справу з індивідуальністю, самобутністю особистості, оскільки індивідуальність є головним принципом етики, і мусить стати керівним методологічним положенням у вихованні й навчанні.

Цілеспрямований розвиток індивідуальності можливий лише тоді, коли теорією освіти не декларуватиметься необхідність творчості педагога та творчості школяра, а систематично за допомогою доцільних методів утілюватиме її в навчально-виховному процесі.

Особистісно зорієнтоване навчання в цьому аспекті є досить перспективним, оскільки воно виходить із самоцінності особистості, її духовності та суверенності. Його метою є формування людини як неповторної особистості, творця самої себе та своїх обставин.

Відповідне методичне забезпечення має ґрунтуватися на діалогічному підході, що визначає суб'єкт-суб'єктну взаємодію учасників педагогічного процесу, їх самоактуалізацію й самоорієнтацію. Технологіями такого спрямування передбачається перетворення суперпозиції вчителя й субординізованої позиції учня в особистісно рівноправну позицію. Вона й дає дитині можливість бути суб'єктом навчальної діяльності, що сприяє практичній реалізації її прагнення до саморозвитку, самоствердження.

Визначальним для особистісно зорієнтованого навчання має бути соціокультурний діалог у системі «педагог – дитина» на основі її розуміння, прийняття й визнання.

Висновок. Інтерактивні технології відіграють важливу роль у сучасній освіті. Їх перевага полягає в тому, що ті, хто навчається, засвоюють рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, оцінювання). Учасники педагогічного процесу займають активну позицію в засвоєнні знань, посилюється їхній інтерес у сприйнятті інформації. Значно підвищується особистісна роль педагога – він стає лідером, організатором. Однак необхідно зазначити, що проектування та проведенням занять за інтерактивними технологіями потребують перш за все насамперед компетентності в цих технологіях педагога, його вміння переглянути й перебудувати свою роботу з дітьми.

Суспільству майбутнього потрібні люди з актуальними знаннями, гнучкістю і критичністю мислення, творчою ініціативою, високим адаптаційним потенціалом. Не менш важливими будуть такі їхні якості, як висока моральність, особистісна відповідальність, внутрішня свобода, налаштованість на максимальну самореалізацію, здатність досягати високої мети раціональним шляхом і коректними засобами.

Система освіти як частина суспільної системи перебуває під впливом багатьох сил, одні з яких потребують структурних змін у ній, інші – змістових, технологічних. Сучасний етап системи освіти не задовольняє багатьох, хто в ній працює. Неабиякі можливості для якісних змін в освіті пов'язані з інтенсивним розвитком засобів комунікації та Інформаційних технологій.

Особливо значущим є формування компетентності педагога, його особистісно-професійних якостей, здатності жити та працювати в

Інноваційному режимі: прийняти та зрозуміти нове, опанувати інноваційну ситуацію.

Професіоналізм педагога й занурення його в інноваційний режим роботи неможливі без творчого самовизначення, у якому провідну роль відіграє його налаштованість на самовдосконалення, самоосвіту, саморозвиток, без чого неможливим є забезпечення нової якості освіти.

Із точки зору інноваційної педагогіки, новою якістю освіти є належна якість не лише навчання, а й виховання, ступінь розвиненості особистості людини, яка навчається, її підготовленості до продовження навчання, самостійного життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корогод Н.П. Інноваційні підходи в системі мотивації творчої діяльності науково-педагогічних працівників / Н.П. Корогод // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб.наук. пр./ [редкол. Т.І. Сущенко (гол. ред.) та ін.]. – Запоріжжя. – 2008. – Вип. 51. – С. 200 – 204.
2. Сластєнин В.А. Педагогика: инновационная деятельность / В.А. Сластєнин, Л.С. Подымова. – М.: Магистр, 1997. – 224 с.
3. Нісімчук А.С. Сучасні педагогічні технології / А.С. Нісімчук, О.С. Падалка, О.Т. Шпак. – К, 2000. – 368 с.
4. Пехота О.М. Освітні технології. / За ред. О.М. Пехоти. – К. – 2002. – 255 с.
5. Хуторской А.В. Современная дидактика: Учебник для вузов / А.В. Хуторской.– СПб: Питер, 2001.–544 с.